

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26-27 листопада

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26-27 листопада 2020 року

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2020

конструкцій у сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 1998. 16 с.

Євгенія Никитюк,
здобувач вищої освіти 2 року
навчання за другим (магістерським)
рівнем
факультету іноземних мов
Університету Ушинського

Науковий керівник: к.пед.наук, доц. О. М. Трубціна

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено дослідженню формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови і визначено як складний, поступовий, неперервний процес активної теоретичної й практичної діяльності студентів, спрямованої на здобування соціокультурних знань, стійкої мотивації до соціокультурної діяльності.

Ключові слова: майбутні вчителі іноземної мови; соціокультурна компетентність майбутніх учителів іноземної мови; компоненти, критерії, показники, рівні соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

The article deals with the formation of sociocultural competence of future foreign language teachers and is defined as a complex, gradual, continuous process of active theoretical and practical activity of students aimed at acquiring sociocultural knowledge, stable motivation for sociocultural activity.

Key words: future foreign language teachers socio-cultural competence of future foreign language teachers; components, criteria, indicators, levels of sociocultural competence of future foreign language teachers.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Підготовка, професійна діяльність, неперервність освіти педагога визначається як одержання компетентнісно-орієнтованих знань, засвоєння цінностей і загалом соціалізація. Обов'язок перманентної діяльності вчителя у соціумі спричиняє проектність завдань формування компетентностей: врахування ролі освіти у соціальній мобільності, професійна діяльність в умовах полікультурної ліберальної демократії в школі, врахування проблеми толерантності культур та ін. [2]. Тому важливим є формування у майбутнього вчителя соціокультурної компетентності.

Аналіз наукових досліджень. Проблемі формування професійної, загальнокультурної, міжкультурної та соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови розглядаються у дисертаційних роботах українських дослідників (І. Закір'янової, І. Кушнір, Т. Несвірської, С. Шехавцової та ін.); особливості формування мовної особистості досліджувалися вченими Г. Богіним, Є. Боринштейном, Н. Гальсковим, І. Зимньою, Ю. Карауловим; механізми володіння відповідною культурою під час вивчення іноземної мови вивчали В. Красних, Ю. Пасов, В. Сафонов, О. Селіванова, С. Тер-Мінасова, Г. Томахін та ін. Науковими працями охоплено

окремі аспекти формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови як у навчальній, так і в позанавчальній діяльності студентів. Проте, проблема формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови досі є предметом спеціального наукового дослідження.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що зарубіжні та вітчизняні науковці, досліджуючи поняття «соціокультурна компетентність», особливу увагу приділяють співвивченню мов, культур та цивілізацій, взаємозв'язку мови та суспільства (соціуму), мови та культури. Існує декілька тлумачень цього явища, способів інтерпретації його сутності та структури [5]. Але наразі немає єдиного визначення соціокультурної компетентності. Більшість дослідників визначають соціокультурне спрямування навчання з позиції соціокультурної компетенції, а не компетентності; деякі вживають ці поняття в одному значенні [4].

Виклад основного матеріалу. Соціальна та академічна мобільність сучасної молоді й продуктивних сил України спрямована допомогти їм зберегти й примножити свою приналежність до рідного народу й усвідомлювати себе громадянином батьківщини й одночасно забезпечити входження до полікультурної та мультилінгвальної світової цивілізації, продуктивної взаємодії, компетентностей, пріоритетом формування яких є іншомовна освіта [1,169]. Безумовно, що головна роль у цьому процесі відводиться саме вчителю іноземної мови, професіоналізм якого стає умовою соціальних перетворень, зокрема завдяки сформованій соціокультурній компетентності.

У контексті нашого дослідження важливим є бачення авторами наукових праць чотирьох аспектів засвоєння студентами іншомовної культури: пізнання, навчання, виховання та розвитку. Зокрема Ю. Пасов вважає, що: «пізнання спрямоване на оволодіння культурознавчим змістом (явища культури народу, мова як частина культури), розвиток – це оволодіння психологічним змістом (здібності, психічні функції тощо), виховання як оволодіння педагогічним змістом (моральний та етичний аспекти); навчання як оволодіння соціальним змістом, тому що мовленнєві вміння засвоюються як засоби спілкування в соціумі» [3,54].

З'ясовано, що соціокультурна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови є складним, цілісним, індивідуально-психологічним, інтегративним утворенням, яке об'єднує соціокультурні знання, особистісне ставлення до іншомовних культур, дає змогу успішно спілкування з їхніми представниками, почуватися впевнено та комфортно в іншомовному соціокультурному середовищі завдяки володінню способами застосування іноземної мови; характеризує теоретичну і практичну готовність до соціокультурної діяльності й розвитку відповідних якостей в учнів під час вивчення іноземної мови.

У структурі соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови виокремлено інформаційно-когнітивний, мотиваційно ціннісний та практико-діяльнісний компоненти.

З'ясовано, що критеріями визначення рівня сформованості інформаційно-когнітивного компонента соціокультурної компетентності майбутніх учителів

іноземної мови є аксіологічний, лінгвокультурологічний і практично-комунікативний, а показниками аксіологічного критерію соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови є: мотивація в оволодінні та майбутньому використанні в педагогічній практиці соціокультурних знань; потреба у формуванні соціокультурної компетентності; усвідомлення значення соціокультурної компетентності для майбутньої професійної діяльності; толерантне й емоційне ставлення до представників різних етнічних груп, носіїв різних мов і культур.

Показниками лінгвокультурологічного критерію соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови є: соціокультурні знання, рівень обізнаності з національно-культурними особливостями носіїв української та іноземних мов; володіння знаннями про особливості здійснення ефективної комунікації в мультинаціональному середовищі; готовність використовувати соціокультурні знання у професійній педагогічній діяльності.

Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови визначено як складний, поступовий, неперервний процес активної теоретичної й практичної діяльності студентів, спрямованої на здобування соціокультурних знань, стійкої мотивації до соціокультурної діяльності, здатності успішно спілкуватися з представниками різних культур й почуватися впевнено та комфортно в іншомовному соціокультурному середовищі.

Висновки і перспективи дослідження. Показниками практико-комунікативного критерію соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови є: уміння та навички використання соціокультурних знань у конкретних соціально-мовленнєвих ситуаціях; навички організації соціокультурної діяльності зі школярами; досвід спілкування у полікультурному середовищі; рефлексія щодо результатів власної соціокультурної діяльності. Розроблені критерії та показники дали змогу виділити чотири умовних рівні сформованості соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у процесі професійної підготовки в умовах педагогічного коледжу: високий, достатній, базовий та початковий рівні.

Дослідженням доведено позитивний вплив на формування соціокультурної компетентності студентів дисциплін психологопедагогічної та спеціальної підготовки. Розширення змісту фахових дисциплін шляхом додання текстів, вправ, аудіо- та відеофайлів соціокультурного спрямування позитивно впливає на розвиток їхньої соціокультурної компетентності як здатності особистості через адекватне розуміння та повагу до інших мов і культур виявляти активну і відповідальну життєдіяльність у соціумі.

Література

1. Блазгина Б. С. Обучение языкам в диалоге культур. *Сучасні стратегії мовної підготовки іноземних студентів-нефілологів*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Б. С. Блазгина. 25-26 вересня 2008 р. Запоріжжя, 2008. С. 169-2. *Київник В. В.* Зміст соціокультурної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови. *Матеріали наукової конференції викладачів кафедри теорії та історії педагогіки* (Київ, 22 березня 2018 року). Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 219-233. 3. *Пассов Е.И.* Терминосистема методики, или как мы говорим и пишем. Спб.: Златоуст, 2009. 124 с. 4. *Фоменко Т. М.* Педагогічні умови формування соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології :

Пінігіна Ю. Г.,
здобувач вищої освіти 2 року навчання
за другим (магістерським) рівнем
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
Науковий керівник: к.пед.н., доц. С. В. Шаров

ХУДОЖНІ ДОМІНАНТИ ПОЕТИЧНИХ ЗБІРОК І. АНДРУСЯКА «НЕМОЖЛИВОСТІ МОВИ» ТА «ЧАСНИКОВИЙ СІК»

У статті представлено художні домінанти поетичних збірок І. Андрусяка «Неможливості мови» та «Часниковий сік». Акцентовано увагу на тому, що у розглянутих поетичних творах присутній мотив духовного занепаду соціуму. Зазначено, що письменник переосмислює загальнолюдські цінності та подає філософські ідеї, прагне на історичному підґрунті правдиво подати факти з минулого.

Ключові слова: поетичний твір, філософські роздуми, загальнолюдські цінності, художня домінанта.

The article presents the artistic dominants of I. Andrusyak's poetry collections «Impossibility of Language» and «Garlic Juice». Emphasis is placed on the fact that in the considered poetic works there is a motive of spiritual decline of society. It is noted that the writer rethinks universal values and presents philosophical ideas, seeks to present facts from the past on a historical basis.

Key words: poetic work, philosophical reflections, universal values, artistic dominant.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Останнім часом сучасна література привертає увагу критиків та літературознавців, оскільки вони не є байдужими до аналізу художнього простору 90-х років ХХ століття. На початку означеного періоду виникають пріоритетні напрямки, які дозволяють краще осмислити літературний процес у цілому та суттєво розширюють теми, проблеми, розкривають по-новому бачення митця та подають нового героя, який турбується за власне майбутнє.

У літературі кінця ХХ – початку ХХІ століття є ціла когорта українських письменників. Вагоме місце у цьому періоді належить І. Андрусяку, який у художніх творах подає розуміння життєвих подій з точки зору культурно-історичного розуміння сучасного світу, минулих часів та майбуття. Сучасні науковці стверджують, що творчість письменників к. ХХ – початку ХХ століття посутній внесок в скарбницю історії літератури [7]. Останнім часом наголошується на тому, що творчість І. Андрусяка репрезентує актуальні питання для сучасності [2, 63].

Аналіз наукових досліджень. Відомо, що творчість письменника досліджували раніше критики і літературознавці. На сьогодні читачам відомі наукові праці таких дослідників: Є. Барана, В. Виноградова, В. Даниленка, Н. Лебединцевої, Ю. Логвиненко, І. Старовойт. Здебільшого, наукові розвідки стосуються життєтворчого світогляду письменника, аналізу окремих його